

Nr 530

Av herr Rimmerfors m. fl., om avdrag vid beskattningen för gåvor till humanitära m. fl. ändamål.

Under de senaste tio åren har frågan om avdragsrätt vid beskattningen för gåvor till allmännyttiga ändamål upprepade gånger motionsvägen aktualiserats i riksdagen. Efter hand synes förståelsen ha vidgats för de synpunkter, som talar för att även hos oss, såsom redan skett i en rad andra länder, genomföra en reform, enligt vilken avdrag vid statsbeskattningen i viss utsträckning skulle medges för bidrag till humanitära, kulturella, vetenskapliga, religiösa eller undervisningsändamål.

Den traditionella uppfattningen, enligt vilken bevillningsutskottet ansett sig böra avvisa tidigare förslag i denna riktning, går ut på att främjandet av behjärtansvärda ändamål borde ske genom direkta statsanslag och inte genom eftergivandet av skatt. Det skulle med andra ord innebära ett uppgivande av statsmakternas maktbefogenheter, om enskilda genom avdragsgilla gåvor tillätes disponera över staten tillkommande medel till ändamål, över vilkas inbördes angelägenhetsgrad statsmakterna icke längre hade att träffa avgörandet.

Alla är överens om det stora värdet av det arbete, som i vårt land utföres av de många frivilliga organisationerna på det humanitära, kulturella, religiösa, vetenskapliga och pedagogiska området. Det finns ingen som skulle vilja föreslå att staten skulle utsträcka sitt verksamhetsområde på ett sådant sätt att den skulle övertaga både ansvaret och arbetsuppgifterna från dessa organisationer. Tvärtom torde man från alla håll hävda, att staten på lämpligt sätt bör stödja dessa organisationers strävanden. Det kan ske genom direkta bidrag från statskassan, men erfarenheten har visat att sådana bidrag av statsfinansiella skäl endast kan ges i begränsad omfattning. Dessutom är det av många skäl inte lämpligt att finansieringen i alltför stor utsträckning sker via statskassan.

Om en människa personligen ger ett bidrag till en organisation, skapar detta förhållande ett mycket större personligt intresse och engagemang hos henne än om hon skulle få ge bidraget via en skattebetalning till statskassan. Hon har då också möjlighet att välja det ändamål hon vill stödja. Det finns också många områden, dit en med nödvändighet schablonmässigt verkande statlig stödverksamhet icke når. I andra fall kan det vara fråga om plötsligt uppkommande behov av allmännyttig verksamhet i olika former, vilka i praktiken inte kan tillgodoses på den långsamma väg den statliga finansförvaltningen kräver.

Det måste därför anses vara ett direkt samhällsintresse att medborgarna i stället för att använda hela sin inkomst för egen räkning, stöder och av statsmakterna stimuleras att stödja en verksamhet som kan betraktas som samhällsnyttig. En sådan avdragsrätt skulle innebära en stark stimulans

till ökning av bidragen till allmännyttiga ändamål. Vad som komme att tillfalla de allmännyttiga ändamål, beträffande vilka en avdragsrätt skulle införas, vore inte endast mer pengar av det som nu går till skatt utan också mer av enskildas medel. Detta skulle betyda bättre arbetsmöjligheter för institutioner och organisationer och ökat intresse från många enskildas sida för organ, som de nu finge större möjlighet att stödja. Det kan sägas höra till demokratisk fostran att stimulera enskilda medborgare att frivilligt avsätta en del av sin årsinkomst för andra ändamål än egenyttans.

Lagstiftaren har också erkänt detta genom de skattelättnader, såväl vid arvs- och gåvobeskattningen som vid den årliga inkomst- och förmögenhetsbeskattningen, vilka i olika grad tillerkänts olika allmännyttiga organisationer m. fl. Den princip, som med sådan styrka åberopas mot varje skatteavdragsrätt, borde konsekvent leda till yrkande, att även dessa bestående skatteprivilegier skulle undanröjas och motsvarande statsstöd i stället utgå bidragsvägen. Det vore dock orimligt att tänka sig en sådan åtgärd genomförd, och några förslag i den riktningen är icke aktuella. Tvärtom synes den kritik, som riktats mot de redan gällande bestämmelserna, närmast gå ut på att de skulle vara otillräckliga och lämna utan hänsyn ändamål, som i vida kretsar uppfattas som värda uppmuntran genom skattefrihet.

I tidigare motioner med detta syfte har lagstiftningen i USA och Kanada citerats, och så sker även i skattelagssakkunnigas betänkande om periodiskt understöd. Även på närmare håll finns exempel på en på olika sätt utformad avdragsrätt för allmännyttiga ändamål. Sålunda har man sedan länge i Storbritannien haft möjlighet att genom s. k. »covenant» på minst sex år avskilja viss del av sin inkomst till förmån för något allmännyttigt ändamål, varvid därå utgående källskatt, såvitt avser den proportionella botten-skatten, restitueras till den bidragsmottagande organisationen.

En anordning, mer närliggande den av oss föreslagna, har träffats i Väst-tyskland, där avdrag medges för bidrag till välgörande, kyrkliga, religiösa, vetenskapliga, politiska och såsom särskilt understödsvärda erkända allmännyttiga ändamål med fem procent av vad som ungefär motsvarar den sammanräknade nettoinkomsten, för vissa ändamål t. o. m. med tio procent av denna inkomst.

Av alldeles speciellt intresse i sammanhanget är slutligen den med verkan från detta års ingång gällande danska bestämmelse, enligt vilken avdrag medges till föreningar, stiftelser, institutioner etc., vilkas medel användes i allmänt välgörande eller på annat sätt allmännyttigt ändamål till fördel för en större krets av människor. Avsikten är att finansministeriet i administrativ ordning och efter hörande av »ligningsrådet» skall bestämma vilka organisationer som skall vara berättigade att mottaga avdragsgilla gåvor. Maximigränsen för godkänt avdrag är 1 000 kronor, men eftersom avdrag icke medges för de första hundra kronorna, uppnås avdragsmaximum vid 1 100 kronor. Det är också ett villkor för avdragsrätt att varje särskild gåva uppgår till minst 50 kronor.

Frågan om avdragsrättens maximering torde i vårt land böra lösas så, att maximibeloppet bestämmes till viss andel av den sammanräknade netto-

inkomsten, förslagsvis 10 procent. Eftersom avdraget skulle utgå som allmänt avdrag, vore det tekniskt mindre lämpligt att anknyta dess begränsning till den taxerade inkomsten, vilken ju påverkas av medgivna avdragsbelopp. En viss högsta gräns vore också lämplig. I avvaktan på erfarenhet av reformens verkningar kunde exempelvis, såsom i tidigare motioner föreslagits, gränsen sättas så lågt som vid 1 000 kronor per år. För undvikande av att avdragsrätten skulle tas i anspråk för kollektbidrag och mindre insamlingsbelopp, kunde efter danskt mönster ett lägsta avdragsgillt bidragsbelopp av 50 kronor stadgas, liksom också den undre gränsen för avdragsrätten för de sammanlagda gåvorna under ett år kunde fastställas till 100 kronor. Endast kontanta gåvor borde medgivas avdragsrätt.

Beträffande kontrollen synes det efter västtyskt mönster kunna stadgas som villkor för avdragsrätten, att den skattskyldige med särskilt kvitto från mottagaren styrker sin rätt till avdrag. Genom att en sådan kvittens, som bör upptaga såväl bidragsgivarens som den mottagande organisationens namn och adress, bifogas självdeklarationen, skapas en förhållandevis enkel möjlighet för taxeringsnämnden att kontrollera uppgifternas riktighet. Det synes för underlättandet av kontrollen vara skäligt, att de organisationer, som mottar bidrag av detta slag, åläggs att för egen räkning behålla kopior av utgivna kvittenser, en skyldighet som synes väl förenlig med den i 33 § taxeringsförordningen stadgade uppgiftsskyldigheten.

Även i andra avseenden skulle denna reform relativt lätt låta sig genomföras. Uppenbart är också att den skulle utgöra ett välförtjänt statligt erkännande av det arbete, som utföres av en rad frivilliga organisationer inom olika områden, och att den i hög grad skulle stimulera enskilda givare till ökade insatser, till gagn både för Sveriges internationella hjälparbete och för allmännyttiga ändamål inom landet.

Med stöd av vad ovan anförts får vi hemställa,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om förslag till höstriksdagen rörande rätt till avdrag vid taxering till statlig inkomstskatt av förslagsvis belopp upp till 10 % av den sammanräknde nettoinkomsten, med ett högsta avdragsgillt belopp av förslagsvis 1 000 kronor, om den skattskyldige skänkt beloppet till humanitära, kulturella, religiösa, vetenskapliga, ungdomsfostrande eller undervisningsändamål.

Stockholm den 27 januari 1960

Einar Rimmerfors

Wald. Svensson

Eric Nelander

Henning Carlsson

Axel Gustafsson

Yngve Hamrin

Sven Antby

i Borås

Ture Königson

Sigvard Rimås

Arvid Nilsson

Lönsboda